

## ละครพูดตามรูปแบบพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

## Dialogue Play in accordance with King Rama VI's Form

จิราภรณ์ บุญจันทร์ (Jiraporn Boonjan) \*

## บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของละครพูดตามรูปแบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” โดยเก็บข้อมูลจากการแสดงละครพูดเรื่องหัวใจกรบของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ซึ่งจัดแสดงเนื่องในวันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ประจำปีพุทธศักราช 2555 ข้อมูลที่ศึกษาประกอบด้วยข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นเตรียมการแสดง ประกอบด้วยคัดเลือกนักแสดงซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกจากข้าราชการด้วยพระองค์เองและการซื้อการแสดง 2. ขั้นก่อนเริ่มการแสดง ประกอบด้วยการโหมโรงด้วยดนตรีไทย การแสดงเบิกโรง และการกระทุ้งเวที และ 3. ขั้นการแสดง ส่วนรูปแบบของละครพูดตามรูปแบบพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” มี 3 ขั้นตอนเช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันที่ในขั้นตอนที่ 1 มีเพิ่มการบวงสรวง และการคัดเลือกนักแสดงใช้วิธีรับสมัครและคัดเลือกให้เหมาะสมกับบทบาทของตัวละคร ขั้นตอนที่ 2 ก่อนการโหมโรงมีเพิ่มการถวายบังคม การอ่านอาเศียรวาท และการโหมโรงด้วยดนตรีสากล ขั้นตอนที่ 3 หลังการแสดงจบ มีเพิ่มการร้องเพลงจากบทพระราชนิพนธ์ที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับละครที่แสดง ส่วนด้านองค์ประกอบของการแสดงพบว่า ละครพูดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. บทละคร 2. นักแสดง 3. การแต่งกาย 4. สถานที่แสดง 5. ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก และ 6. ดนตรีประกอบ ทั้งนี้ การแสดงละครพูดของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” มีองค์ประกอบการแสดง 6 องค์ประกอบเช่นเดียวกัน แต่มีรายละเอียดขององค์ประกอบบางอย่างที่แตกต่างออกไป ได้แก่ มีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของตัวละครบางตัวมีการสร้างสรรค์ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากให้เหมาะสมกับสถานที่แสดงละคร และมีการใช้เสียงดนตรีรวมทั้งเอฟเฟค แสง เสียงสำเร็จรูปประกอบการแสดงเพื่อช่วยเน้นอารมณ์ของตัวละครให้ชัดขึ้น

ผลการศึกษาทำให้เห็นว่า การแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องหัวใจกรบของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ยังคงรักษารูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงตามแบบ

\* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โทรศัพท์ 086-4036615 อีเมล artsu1331@hotmail.com อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ

Graduate students Master in Thai Drama Faculty Of Music and Drama in Graduate School, Bunkitpatanasilpa Institute. Advisor : Asst.Prof. Supachai Chansuwan ,Ph.D

ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยได้เกือบทั้งหมดซึ่งแสดงให้เห็นถึงปณิธานและแนวทางการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์และสืบทอดการจัดการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้คนรุ่นหลังได้เห็นเป็นแบบอย่าง

**คำสำคัญ :** ละครพูด / พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว / รูปแบบ / องค์ประกอบ

### Abstract

This study aims at examining forms and elements of dialogue plays of His Majesty King Vajiravudh (Rama VI) and examining forms and elements of dialogue play of “Tubkaew” Amateur Drama Troupe – the case study of “Huajai Nakrob” performed on the occasion of “Somdet Pramaha Theeraratthachao Day 2012”. The data elicited are from documents, interviews, and focus group meetings.

The results reveal that there are three steps of the King Rama VI’s performing dialogue plays – 1. Preparing step, consists of the audition, which the King Rama VI personally selected from his courtiers, and the rehearsal, 2. Before the performance step, consists of Thai musical overture, prelude performance, and stage poking, and 3. Performance step. For the performance of dialogue play of “Tubkaew” Amateur Drama Troupe, there are three steps of the performance as well. However, some elements are different – in the step of preparing, the oblation are added, and the performers are enrolled and are selected for the suitable characters, in the step of before the performance, paying homage, reading the encomium to His Majesty King Vajiravudh, and western musical overture are added, and for the last step, after the performance, all of the performers sing the King Rama VI’s song which related to the dialogue play performed. In terms of elements, the dialogue plays of the King Rama VI consist of six elements – 1. Script 2. Performer 3. Costume 4. Performance place 5. Backdrop and other equipment 6. Music. The dialogue play of “Tubkaew” Amateur Drama Troupe also has six elements. Yet, costume, scene and places are also different but there are not effect overall perspective because no matter what scenes, Tubkaew amateur drama troupe’s team can create the realistically background. Moreover, music, sound technic and light are quite different to emphasize the emotions of the characters.

This study dictates that Tubkaew amateur drama troupe still well conserves forms and elements of the traditional dialogue plays of His Majesty King Vajiravudh (Rama VI). There might be some differences that occurred that has to adjust for appropriateness due to internal and external factors. This play shows the determination and ways to conserve and inherit King Rama VI’s play with “creative conservation.”

**Keyword:** dialogue play / His Majesty King Vajiravudh (Rama VI) / form / element

## บทนำ

ศิลปะแห่งการละครไม่ว่าจะเป็นประเภทใดหรือรูปแบบใด ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองและความเป็นผู้เจริญ คือความเป็นผู้มีอารยะของผู้คนในสังคมนั้นๆ เพราะละครเป็นการจำลองชีวิตของผู้คนมานำเสนอ เพื่อให้ผู้คนที่ทั้งหลายได้รับความสุข ความเพลิดเพลินใจ และได้แง่คิดหรือมุมมองบางอย่างที่จะทำให้ผู้ชมเกิดการรู้คิดเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ หรือเกิดจิตสำนึกด้วยตนเองได้อย่างแนบคาย

ประเทศไทยมีการแสดงในรูปแบบ “ละคร” ซึ่งทำให้ผู้ชมได้รับทั้งความบันเทิงใจและเป็นเครื่องประเทืองสติปัญญาอันเป็นที่เชิดหน้าชูตาของบ้านเมืองมาเป็นเวลาช้านานโดยปรากฏในรูปแบบของละครอันได้แก่ละครชาตรีละครนอกและละครใน ต่อมาได้มีการปรับหรือพัฒนารูปแบบการละครไทยที่มีอยู่กับการละครของตะวันตกทำให้มีละครที่เรียกว่าละครดึกดำบรรพ์ และ ละครร้อง ตามลำดับ ซึ่งเมื่อประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น โดยมีการส่งนักเรียนไปเรียนที่ประเทศตะวันตก ก็ทำให้มีการรับรูปแบบของการละครตะวันตกเข้ามาสู่วงการการละครของไทยอย่างเต็มรูปแบบมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ละครดังกล่าวคือละครพูดนั่นเอง (เสาวณิต วิงวอน. 2554 : 34 - 140)

บุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งการละครพูดของไทยคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีพระองค์ที่ 6 ซึ่งทรงได้รับพระราชสมัญญานามว่าสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า อันมีความหมายว่าพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นปราชญ์ พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ได้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่มีความเจริญอย่างสูงยิ่งทางการละครประเทศหนึ่ง ความสนพระราชหฤทัยของพระองค์เกี่ยวกับศิลปะการละคร เป็นพิเศษนั้นทำให้พระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรละครอยู่เสมอ และในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินกลับมายังประเทศไทยพระองค์ทรงมีโอกาสเสด็จเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเพื่อทอดพระเนตรละครด้วยซึ่งทำให้พระองค์ทรงมีประสบการณ์ด้านการละครมากขึ้น และส่งผลให้พระองค์ทรงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับละครพูดอย่างยิ่ง ทรงเป็นผู้สั่งทักจัดเจนและเชี่ยวชาญด้านการละคร กอปรกับพระองค์ทรงมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทางด้านวรรณกรรม จึงทำให้พระองค์ทรงเป็นบุคคลที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญรอบด้านเกี่ยวกับการละครพูด กล่าวคือทรงเป็นผู้พระราชนิพนธ์บทละครพูดสำหรับใช้ในการแสดง ทรงเป็นผู้กำกับการแสดง กำกับเวที เป็นผู้วิจารณ์และทรงเป็นผู้แสดงด้วย (บุศยารัตน์ คู่เทียม. 2550 : 76) นับว่าประสบการณ์ทางการละครพูดของพระองค์เป็นสิ่งที่ทำให้พระองค์นำความเป็นสากลของการละครตะวันตกมาสร้างสรรค์ให้คนไทยรู้จักอย่างแพร่หลาย และทำให้ละครพูดได้รับความนิยมมาตราบถึงปัจจุบัน ซึ่งกล่าวได้ว่ากิจการละครพูดในรัชสมัยของพระองค์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของพระราชปณิธานของพระองค์ในการนำพาประเทศไปสู่ความเจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศในสังคมโลกได้อย่างสง่างาม

ผลงานพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประเภทบทละครพูดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 74 เรื่องด้านรูปแบบคำประพันธ์มีทั้งพระราชนิพนธ์ที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองซึ่งร้อยกรองนั้นมีทั้งที่เป็นคำกลอนและคำฉันท์ ด้านที่มาของเรื่องมีทั้งที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเอง ทรงแปล และทรงแปลแบบดัดแปลงจาก

ผลงานนักประพันธ์ชาวต่างชาติ ในบรรดาพระราชนิพนธ์ประเภทละครพูดที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเองซึ่งมีทั้งหมด 39 เรื่องนั้น (ปิยวดี มากพา, 2554 : 41) เรื่อง**หัวใจนักรบ** เป็นบทละครพูดที่ได้รับการประเมินคุณค่าว่ามีความดีเด่นและมีความสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่ง บทละครดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักชาติบ้านเมือง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ เมื่อพ.ศ. 2456 หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ได้ 3 ปี โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้ผู้ชมซึ่งเป็นคนไทยทั้งหลายตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการปกป้องรักษาบ้านเมืองให้พ้นจากอริราชศัตรู โดยจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อม เนื่องจากในสมัยนั้นประเทศมหาอำนาจทางตะวันตกกำลังล่าอาณานิคมมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้พระองค์ยังมีพระราชประสงค์ที่จะให้ละครเรื่องนี้เป็นช่องทางในการสื่อสารให้คนไทยที่ยังไม่เข้าใจว่าเพราะเหตุใดพระองค์จึงต้องทรงตั้งกองเสือป่าและลูกเสือขึ้น ดังนั้นในการทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องนี้จึงทรงสร้างสรรค์เนื้อหาให้เห็นถึงความสำคัญของเสือป่าและลูกเสือ ซึ่งเป็นพลเรือนอาสาสมัครที่สามารถช่วยทหารในการป้องกันและรักษาชาติบ้านเมืองจากอริราชศัตรูได้อย่างไร ทั้งนี้การสื่อสารให้เห็นความสำคัญของเสือป่าและลูกเสือ นั้น ทรงถ่ายทอดผ่านการกระทำของตัวละครที่เป็นเสือป่าและตัวละครที่เป็นลูกเสือ ซึ่งหากไม่มีผู้เป็นเสือป่าและลูกเสือ ได้แต่รอกำลังทหารเพียงอย่างเดียว ก็จะทำกรต่างๆได้ไม่ทันการณ์ และอาจจะทำให้ต้องเสียอธิปไตยของชาติได้ นอกจากนี้พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก ทหารหรือพลเรือน บุรุษหรือสตรี ก็สามารถเป็นผู้มีหัวใจนักรบ ซึ่งจะสามารถช่วยชาติบ้านเมืองได้ด้วยการเสียสละยอมเสียสละชีวิต นั่นคือการมีจิตสำนึกของความรักชาติยิ่งชีวิต ทั้งนี้สตรีผู้มีหัวใจนักรบย่อมต้องมีคุณสมบัติอีกประการหนึ่ง อันได้แก่มีจิตใจที่เข้มแข็งจะเป็นกำลังให้แก่บุรุษผู้ไปทำหน้าที่ปกป้องชาติบ้านเมืองได้โดยไม่ต้องห่วงหน้าพวงหลัง

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการนำพระราชนิพนธ์บทละครพูดเรื่องหัวใจนักรบมาจัดแสดงอยู่เสมอ เนื่องจากบทละครพูดเรื่องนี้มีเนื้อหาหลากหลายและมีความหลากหลายทางอารมณ์อันทำให้ได้แง่มุมทางความคิดที่เกี่ยวกับความรัก ทั้งที่เป็นความรักของชายหญิง ความรักของพ่อที่มีต่อลูก และความรักที่มีต่อชาติบ้านเมือง นอกจากนี้ยังให้แง่มุมทางความคิดแก่บุคคลคนในวงการต่างๆเช่นทหาร และผู้ที่ทำหน้าที่ในการรักษาความยุติธรรมหรือการศาลเป็นต้น ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ศิลปะการละครเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และอบรมสั่งสอนบุคคลผู้มิชอบหน้าที่ต่างๆให้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของตน โดยแฝงแง่คิดไว้ในบทละครพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้อย่างแนบคาย

นอกจากนี้กิจการละครของพระองค์ยังสอนให้รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและยังทรงใช้ละครเป็นเครื่องมือในการระดมทุนทรัพย์เพื่อการกุศลต่างๆ โดยนำไปใช้ในการทำนุบำรุงกิจการต่างๆของชาติบ้านเมืองด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำบทละครพูดพระราชนิพนธ์ของพระองค์มาจัดแสดงตลอดรัชสมัย ทั้งนี้ รูปแบบ องค์ประกอบ และขนบการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ในรัชสมัยนั้น พระยาสุนทรพิพิธ ข้าราชการบริพารในพระองค์ได้เขียนเล่าจากความทรงจำไว้อย่างละเอียด (พระยาสุนทรพิพิธ : 2574) และเมื่อสิ้นรัชกาลของพระองค์ ก็ยังได้มีการนำบทละครพูดพระราชนิพนธ์ของพระองค์มาจัดแสดงให้ชมตราบถึงปัจจุบันโดยเฉพาะหอวิชาจุฬาลงกรณ์ (ปิ่น มาลากุล. 2526 : 6 - 26) ได้มีการจัดฤดูกาลการแสดงละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นประจำทุกปีอย่าง

ต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาทุกระดับ จัดแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ และละครประเภทอื่นๆของพระองค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อปวงชนชาวไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปลูกฝังให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยรวมทั้งเห็นคุณค่าของภาษาไทยและวรรณกรรม ตลอดจนเป็นการจัดแสดงเพื่อหาทุนเข้ามูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย

นอกจากนี้หน่วยงานสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ก็ได้มีการนำละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจัดแสดงในโอกาสต่างๆอยู่เสมอ เช่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น (ปิยวดี มากพา.2554: 45) การจัดแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวส่วนใหญ่เป็นการจัดแสดงของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นตามโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นการแสดงละครพูดทั้งที่นำเสนอตามตัวบทพระราชนิพนธ์ และแบบที่มีการปรับปรุงยุคทั้งบทและรูปแบบการแสดง แต่สถาบันการศึกษาเหล่านี้ก็ไม่ได้จัดแสดงเป็นประจำ

อย่างไรก็ตาม ได้มีคณะละครคณะหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดแสดงละครพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงถวายเนื่องในงานวันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า วันที่ 25 พฤศจิกายนเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรและประเทศชาติบ้านเมือง เป็นอเนกประการ โดยมีปณิธานที่จะรักษารูปแบบองค์ประกอบและขนบการแสดงละครในรัชสมัยของพระองค์ไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเป็นการแสดงในลักษณะของการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ อันทำให้เกิดการเรียนรู้และสืบทอดรูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเจริญตามรอยพระยุคลบาท และเพื่อสืบทอดแนวพระราชดำริที่ทรงใช้ละครเป็นสื่อในการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศชาติ คณะละครคณะนี้คือคณะละครสมัครเล่น“ทับแก้ว”

รองศาสตราจารย์กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ ผู้อำนวยการละครสมัครเล่นทับแก้ว กล่าวถึงการได้รับแรงบันดาลใจและสืบทอดพระราชปณิธานต่างๆของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าเริ่มต้นเมื่อเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 พ.ศ. 2511 จากศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ข้าราชการบริพารในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเคยได้เห็นการแสดงและมีบทบาทในการจัดการแสดงละครของพระองค์ทั้งในรัชสมัยและสมัยต่อมา ได้ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ หรือนักศึกษาทับแก้วรุ่นแรก แสดงละครพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเห็นแก่ลูก ณ พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ พระราชวังสนามจันทร์ การแสดงละครพระราชนิพนธ์ครั้งนี้ ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการจัดแสดงละครพระราชนิพนธ์ของพระองค์ มีรูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงบางประการที่เป็นลักษณะเฉพาะ ในช่วงนั้นศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่นมาลากุลเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร (คณะอักษรศาสตร์ 2533 : 16 - 23) และต่อมาเมื่อท่านเป็นรองประธานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชูปถัมภ์ท่านก็ได้จัดให้มีโครงการจัดดูการแสดงละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นประจำทุกปี ซึ่งกล่าวได้ว่าการที่ข้าราชการบริพารได้สืบทอดการแสดงละครของพระองค์ ทำให้

รูปแบบ องค์ประกอบและขนบในการแสดงละครได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น นับเป็นการส่งต่อและสืบสานพระราชปณิธานในการจัดแสดงละครของพระองค์ โดยเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีกิจการละคร ซึ่งได้สืบทอดมายังข้าราชการคือศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ข้าราชการได้ส่งต่อมาถึงลูกศิษย์ของข้าราชการ และศิษย์ของข้าราชการก็มีลูกศิษย์มารับช่วงต่ออีกทอดหนึ่ง ทำให้มีการถ่ายทอดปณิธานในการจัดการแสดงละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตามรูปแบบของการจัดแสดงในรัชสมัยของพระองค์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการก่อตั้งคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ขึ้นในปี พ.ศ. 2551 โดยความร่วมมือของอาจารย์และนักศึกษาที่เรียนรายวิชาวรรณคดีสมัยรัชกาลที่ 6 อันเป็นหลักสูตรของภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กิจกรรมการละครของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการแสดงบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยนำเรื่องหัวใจนักรบบมาเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบ ของการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในรัชสมัยเป็นอย่างไร และการที่คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” มีปณิธานที่จะสืบทอดรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงละครพูดของพระองค์ไว้นั้น คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” มีการดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด อันเป็นการศึกษาโดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ทั้งนี้การวิจัยเรื่องนี้จะประโยชน์แก่วงการศึกษา ทั้งในด้านวรรณกรรม และศิลปะการแสดงละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งยังเป็นการเผยแพร่รูปแบบการจัดการแสดงละครพูดตามรูปแบบพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้แก่ผู้ที่สนใจด้านละครพูดของพระองค์เพื่อจะได้นำไปศึกษาต่อยอดในด้านการแสดงละครประเภทอื่นๆของพระองค์ และเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการจัดแสดงละครพูดตามรูปแบบของพระองค์ต่อไปได้อีกด้วย

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่นทับแก้ว

### วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง การแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : กรณีศึกษาเรื่องหัวใจนักรบบ ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร จากตำรา หนังสือ วรรณกรรม บทละคร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วิดีทัศน์ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับละครพูดและการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

#### 1.1 หอสมุดแห่งชาติ

1.2 หอวิชาฐานุสรณ์

1.3 หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. สัมภาษณ์นักวิชาการ ศิลปิน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยใช้วิธีแบบสุ่มเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ เครื่องบันทึกเสียง ซึ่งมีเกณฑ์คัดเลือกดังนี้

2.1 กลุ่มผู้อุปถัมภ์หรือผู้อำนวยการคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว”

2.2 กลุ่มทีมงานฝ่ายต่างๆ ของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว”

2.3 หน่วยงานหรือองค์กรที่จัดการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Content Analysis) ที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย เอกสาร ข้อมูลทางวิชาการและจากการสัมภาษณ์

4. สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

4.1 เป็นผู้อำนวยความสะดวก ละคร นักแสดง ผู้ฝึกซ้อม หรือ ผู้กำกับการแสดงละครพูด ของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว”

4.2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ที่มีความรู้ความสามารถและ/หรือมีผลงานทางการแสดง หรือผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวกับผลงานด้านละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

5. เรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบวิทยานิพนธ์

## ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่ารูปแบบและองค์ประกอบ ของการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้นได้มีการวางรูปแบบ ในการแสดง อย่างเป็นระบบโดยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นเตรียมการ เพื่อนำไปสู่การแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์ อันได้แก่ มีการเลือกตัวแสดง ที่เป็นข้าราชการด้วยพระองค์เอง และมีการฝึกซ้อมการอ่านบท ฝึกซ้อมแสดง กับอุปกรณ์การแสดงต่างๆ และมีการซ้อมใหญ่ก่อนการแสดงจริง ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนก่อนเริ่มการแสดงตามวันเวลาที่กำหนด หรือในวันที่เป็นการแสดงจริง ขั้นตอนนี้จะต้องมีการดำเนินการ 3 อย่างได้แก่ มีดนตรีไทยโหมโรงเพื่อรอผู้ชม มีการแสดงเบิกโรง อันเป็นการเตรียมจิตใจ หรือน้อมอารมณ์ของผู้ดูผู้ชม ให้เข้าสู่ภาวะที่จะชมละครเรื่องใหม่ และมักมีการกระทุ้งโรง หรือกระทุ้งเวที เพื่อเป็นการส่งสัญญาณว่า การแสดงละครพูดกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนของการแสดงละคร หรือการออกโรงแสดงละครพูด ซึ่งเป็นไปตามการแสดงที่มีการฝึกซ้อม ไว้แล้วโดยแสดงตาม บทพระราชานิพนธ์ที่ทรงกำหนดว่า แต่ละฉากมีตัวละครที่จะต้องออกมาแสดง ในบทบาทใดอย่างไร เพื่อสามารถที่จะถ่ายทอด เนื้อหาและสารจาก บทละครพูดพระราชานิพนธ์ ไปยังผู้ดูผู้ชม

ในส่วนรูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” นั้นพบว่าได้มีการดำเนินการตามระบบที่รัชกาลที่ 6 ทรงวางรูปแบบไว้ ทั้ง 3 ขั้นตอนแต่มีความแตกต่าง ในรายละเอียดบางประการทั้งนี้ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบการจัดแสดง พบว่าในขั้นตอนที่ 1 ได้มีการเพิ่มเรื่องการบวงสรวง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของไทย โดยต้องมีการบอกกล่าวหรือขออนุญาตเจ้าของผลงาน จึงทำให้คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” เพิ่มเติมในเรื่องการบวงสรวง ดวงพระวิญญาณของรัชกาลที่ 6 เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชนุญาต ในการนำพระราชานิพนธ์บทละครพูดของพระองค์มาดัดแปลง และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระราชวังสนามจันทร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ส่วนสูงที่แตกต่างกันในเรื่องของการคัดเลือกนักแสดงคือ

เรื่องของการคัดเลือกนักแสดงก็ต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเป็นผู้คัดเลือกนักแสดงด้วยพระองค์เองว่าบุคคลใดมีความเหมาะสมกับบทบาทใด ซึ่งพระองค์ย่อมเป็นผู้ที่เข้าใจในลักษณะนิสัยและบทบาทของตัวละครมากที่สุด เนื่องจากพระองค์เป็นผู้พระราชานิพนธ์บทละครขึ้นด้วยพระองค์เอง แต่ของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ในการคัดเลือกนักแสดงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบท คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” จึงต้องมีการนั่งปรึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบทและลักษณะนิสัยของตัวละคร จากนั้นจึงเปิดรับสมัครคัดเลือกนักแสดง โดยใช้วิธีกำหนดบทของตัวละครแต่ละตัว แล้วให้นักแสดงที่เข้าคัดเลือกลองแสดงในบทบาทนั้นๆ เพื่อให้ได้นักแสดงที่มีความเหมาะสมกับบทบาทของตัวละครนั้นๆมากที่สุด นอกจากนี้ในขณะที่รอผู้ชม คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ก็ได้มีการโหมโรงด้วยดนตรีไทยอย่างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่จะทำการเปิดเพลงหรือเสียงดนตรีที่สื่อถึงอารมณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของละครเรื่องที่กำลังจะแสดงแทน และในตอนท้ายของการแสดง ได้มีการเพิ่มเติมโดยให้นักแสดงทั้งหมดร่วมกันร้องเพลงจากพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในบทละครที่แสดงจบไปแล้วด้วย

ส่วนด้านองค์ประกอบการแสดงนั้น คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ได้ดำเนินการตามพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้วางแนวทางไว้ นั่นคือ มีองค์ประกอบการแสดงเช่นเดียวกัน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. บทละคร 2. นักแสดง 3. การแต่งกาย 4. สถานที่แสดง 5. ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก และ 6. ดนตรีประกอบ แต่คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” มีการเพิ่มแสง และเสียงเทคนิคเพื่อช่วยเน้นอารมณ์ของตัวแสดงให้ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการมีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของตัวละครบางตัวและสร้างสรรค์ฉากเพื่อให้เกิดความสมจริงตามความเหมาะสมของสถานที่ที่กำหนดให้เป็นที่จัดแสดงละคร

จากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า การแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ยังคงรักษารูปแบบและองค์ประกอบการแสดงตามแบบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้เกือบทั้งหมดให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญญาและแนวทางการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ และสืบทอดการจัดการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้คนรุ่นหลังได้เห็นเป็นแบบอย่าง ทั้งนี้ความแตกต่างที่มีขึ้นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของรายละเอียดที่จำเป็นต้องมีการปรับไปตามความเหมาะสมด้วยเหตุของปัจจัย จะแตกต่างกันเพียงใน

รายละเอียดของการแสดงที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมด้วยปัจจัยต่างๆ อันแสดงให้เห็นถึง  
ปณิธานและแนวทางที่จะอนุรักษ์และสืบทอดการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า  
เจ้าอยู่หัวไว้

ทำให้เห็นได้ว่าคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ได้พยายาม ดำเนินตามรูปแบบการแสดงของ  
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเอาไว้ได้เกือบทั้งหมด แต่จะมีในส่วนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย  
มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องของเวลาที่ใช้แสดง สภาพสังคมและแวดล้อมที่เปลี่ยนไป การใช้ความทันสมัยด้าน  
เทคโนโลยี แต่สิ่งต่างๆที่มีการปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์ฯลฯ ซึ่งการปรับรายละเอียดดังกล่าว มิได้มีผลกระทบ  
หรือส่งผลทำให้คุณค่าของบทละครพูดพระราชานิพนธ์ด้อยลงแต่ประการใด ทั้งนี้ ในกรณีที่ศึกษาเรื่อง**หัวใจนักรบ**  
ทำให้กล่าวได้ว่านอกจากจะทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์  
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างดีเยี่ยมและในฐานะที่เป็น “แบบอย่าง” ของการจัดการแสดง  
แล้ว ยังจะเห็นได้ว่าเรื่องของศิลปะนั้นเป็นของที่เหมาะสมกับสิ่งที่จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ตามความเหมาะสม  
หรือให้เหมาะสมกับการแสดงเรื่องนั้นๆ ความคิดสร้างสรรค์ในการปรับบางสิ่งบางอย่างจึงมิได้เป็นสิ่งที่เสียหาย  
เพราะการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดความมีชีวิตชีวาจะทำให้ผู้ชมในยุคปัจจุบันชื่นชมทั้งในพระปรีชา  
สามารถในการพระราชานิพนธ์บทละคร ซึ่งแม้ว่าจะผ่านกาลเวลามา 100 ปี แล้วก็ตาม แต่ “สาร” ที่พระองค์มี  
พระราชประสงค์จะสื่อความมายังผู้ชมได้ เป็นสิ่งที่สากลไม่จำกัดด้วยกาลเวลา ดังเช่นกรณีของบทละครเรื่อง  
**หัวใจนักรบ** จะเห็นได้ว่า เรื่องของความรักชาติบ้านเมืองนั้นเป็นสิ่งที่เป็แนวคิดที่มีความเป็นสากลเพราะไม่ว่า  
จะเป็นชนชาติใดหรือบ้านเมืองใดก็ย่อมจะต้องมีความรักหวงแหนในบ้านเกิดเมืองนอนกันทั้งนั้น และสิ่งที่  
พระองค์สอดแทรกในเนื้อหาเกี่ยวกับความรักชาติบ้านเมือง ในบทละครเรื่องนี้ ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่ามีใช้แต่เพียง  
คนไทยเท่านั้นที่จะต้องมีความรักเป็นนักรบ แต่คนทุกชาติก็ควรจะต้องมีความรักเป็นนักรบเช่นนี้เหมือนกัน จึงจะสามารถ  
รักษาชาติบ้านเมืองหรือรักษาอธิปไตยของชาติไว้ได้อย่างมีศรีสง่า และน่าภาคภูมิใจ ซึ่งนักแสดงของคณะละคร  
สมัครเล่น “ทับแก้ว” ก็สามารถแสดงได้สมบทบาทและสามารถสื่อสารสำคัญของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า  
เจ้าอยู่หัวไว้ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าจะมีการปรับบทให้เกิดความกระชับในการแสดง และเหมาะสมกับเวลา ตลอดจน  
มีการปรับเครื่องแต่งกายเครื่องแต่งกายของตัวละครบางตัว เช่น ตัวละครที่เป็นแม่เนี้ย ซึ่งเป็นสาวเชื้อสายจีน  
ให้เหมาะสมกับความคิดและความคุ้นเคยของคนในยุคนี้ ก็เป็นสิ่งที่มิได้ส่งผลกระทบในทางลบแต่อย่างใด แต่กลับ  
สามารถดึงดูดใจผู้ชมได้อย่างดี เพราะชุดที่ฟ้าสีแดงที่เลือกมาให้ผู้แสดงแต่งกายนั้น เข้ากับบุคลิกภาพของตัว  
ละครดังกล่าว เป็นต้น

### การอภิปรายผล

ผลการวิจัยทำให้เห็นว่ารูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงละครพูดพระราชานิพนธ์  
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในรัชสมัยเป็นการจัดแสดงที่มีระบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงที่  
เป็นสากลของตะวันตก ตรงกับแนวการแสดงละครทางตะวันตกคือการแสดงแนวเรียลลิสม์ (realism) หรือ  
การแสดงที่เหมือนชีวิตจริงเป็นธรรมชาติ เนื่องจากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเรียนรู้  
การละครตะวันตก ซึ่งในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ละครเชกสเปียร์และการแสดงแนวเรียล ลิสติกเป็นที่นิยมมาก พระองค์

จึงทรงรับอิทธิพลทางด้านการละครของตะวันตกมาค่อนข้างมาก ทั้งด้านการแสดง การจัดการแสดงและการเขียนบทละคร ทั้งนี้ นักทฤษฎีการแสดงแนวนี้คือคอนสแตนติน สตานิสลาฟสกี (Konstantin Stanislavski) โดยเน้นการแสดงที่มีอากัปกริยาสมจริงเหมือนที่ใช้ในชีวิตจริงมากที่สุด และได้คิดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงที่เรียกว่า “ความจริงภายใน”(inner realism) (ภัทรธำ โตะบุรินทร์, 2551: 1) ซึ่งการที่พระองค์ได้นำแนวความคิดและแบบการแสดงของสตานิสลาฟสกีเข้ามาทำให้คนไทยได้รู้จักการละครของตะวันตกไปโดยปริยาย ซึ่งก็ถือได้ว่าพระองค์ทรงมีความเข้าใจรูปแบบการจัดการการแสดงละครตะวันตกอย่างดี ยิ่งจึงทำให้การจัดการแสดงละครในยุคของพระองค์ได้รับการชื่นชมว่าเป็นสิ่งใหม่ของวงการละครที่เข้ามาในประเทศไทย

ในส่วนของการที่คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ได้เจริญรอยตามแนวทางการจัดการแสดงละครพูดของพระองค์ไว้ได้อย่างมากที่สุดเท่าที่ทำได้ในยุคปัจจุบัน แสดงให้เห็นได้ว่ากิจการละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังจะดำรงอยู่ในสังคมไทยต่อไปได้ เพราะมีแบบอย่างให้เห็นจากการที่คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” ได้จัดการแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อแสดงในวันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นประจำทุกปี และในการจัดแสดงแต่ละครั้งจะมีผู้ชมไม่น้อยกว่า 500 ถึง 1000 คน อันทำให้เห็นว่าผู้ชมได้เห็นและซึมซับรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงละครนี้ และสามารถนำไปเป็นแนวทางให้ผู้ชมที่มีความสนใจจะจัดแสดงละครพูด โดยสามารถดำเนินได้จากการที่ได้เห็นการสืบทอดต้นแบบการจัดแสดงละครพูดพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจากคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว”

ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการสืบทอดการละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของคณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว” เป็นประโยชน์ต่อวงการละครของไทย ทั้งยังทำให้เห็นว่าประวัติของกิจการละครพูดของไทยมีการจัดการที่เป็นระบบอย่างดียิ่ง นับเป็นสิ่งที่คนไทยควรจะต้องระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานมรดกอันเป็นวัฒนธรรมการแสดงละครไว้ให้เป็นเกียรติภูมิแก่ประเทศชาติ ซึ่งทำให้มีความเจริญทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ

### ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงละครพูดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกรณีศึกษาเรื่อง หัวใจนักบวชของผู้วิจัยนี้ ผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาต่อยอดในเรื่องกิจการการละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในประเด็นการศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของละครประเภทอื่นๆได้ และสามารถนำแนวทางการศึกษานี้ไปใช้ในการศึกษาบทละครพูดเรื่องอื่นๆต่อไป และสิ่งที่สำคัญคือสามารถนำแนวทางในการอนุรักษ์สืบทอดและจัดแสดงละครพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดแสดงละครพูดเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้อีกด้วย

### เอกสารอ้างอิง

#### ภาษาไทย

กฤษณกนก ลิ้มพัฒนานนทชัย. (2557.) “พระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการก่อรูปของงาน สถาปัตยกรรมแบบ “รักชาติ” ในรัชสมัย (พ.ศ. 2453-2468).” Veridian E- Journal, SU ปีที่7,

- ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม) : 1365-1384
- กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. (2540). เอกสารการสอนรายวิชา 449202 หลักวรรณคดีวิจารณ์. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- \_\_\_\_\_. (2543). **พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: เอสพีเอสพรีนติ้งเอนด์บิลด์ดิ้ง.
- \_\_\_\_\_. (2553). **สมเด็จพระมหาธีรราชพรชาญสยาม**. นครปฐม: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- \_\_\_\_\_. (2554). **พระอัจฉริยภาพพรชาญ : สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า**. กรุงเทพฯ: บ้านดวงดาว.
- \_\_\_\_\_. (2559). อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.สัมภาษณ์, 10 มีนาคม.
- กันยรัตน์ สมิตะพินทุ. (2529). “การศึกษาการพัฒนาตัวละครในบทละครพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2529). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะละครสมัครเล่น “ทับแก้ว”. (2555). **หัวใจนักรบ**. นครปฐม: ม.ป.ท.
- คณะอักษรศาสตร์. (2553). “เก็บเรื่องมาเล่า” **ฟ้าอักษร 8,2 : 16-23**.
- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2544). **แปล แปลง และแปรรูปบทละคร**. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- เจตนา นาควัชระ. (2521). **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เจือ สตะเวทิน. (ม.ป.ป.). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์.(2556).”แนวทางการนำเสนอ” ใน **ปริทัศน์ศิลปะการละคร**, 62-86 ตรีดาว อภัยวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- เด่นดวง พุ่มศิริ . (2527). **ทางสู่ละคร** . นครปฐม: แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดีพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2527). **การละครไทย**. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ทวี มุขธระโกษา. (2506). **พระมหาธีรราชเจ้า**. พระนคร: แพร่พิทยา.
- ทิพย์สุนทร นาคธน. (2516).“บทละครพูดร้อยแก้ว พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สุนทร อนันบุตร. (2523). **วรรณกรรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธงชัย หวานแก้ว. (2522). “การปลูกฝังความรักชาติตามที่ปรากฏในบทละครพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดา วัฒนกุล. (2519). “แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

- เจ้าอยู่หัว”. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.  
ธวัชชัย ดุสิตกุล. (2547). “บทโขนละครพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.”  
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.  
นันทกา พลอยแก้ว. (2521). “อิทธิพลของการละครตะวันตกในบทละครพูดพระราชานิพนธ์  
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.  
บุศยารัตน์ คู่เทียม. (2550). “ละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” นิตยสารศิลปากร. 50 (1) :  
75-91 ; มกราคม-กุมภาพันธ์.  
ปวริศ มินา. (2551). “พระอัจฉริยภาพด้านการดัดแปลงบทละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว:  
กรณีศึกษาเรื่องหลวงจำเนียรเดินทาง.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย  
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.  
\_\_\_\_\_. (2559). อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรสัมพันธ์,  
13 เมษายน.  
ปิ่น มาลากุล, หม่อมหลวง. (2521). อธิบายพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว  
หมวด ข. โขน ละคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.  
\_\_\_\_\_. (2525). “ข่าวทอชิงราชานุสรณ์.” วชิราวุธานุสรณ์สาร. 2 (4) : 91-95 ; 11 พฤศจิกายน.  
\_\_\_\_\_. (2526). พระราชานิพนธ์บทละครร้อยเรื่องของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.  
กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.  
\_\_\_\_\_. (2526). “ทำไมจึงแสดงละครพระราชานิพนธ์.” วชิราวุธานุสรณ์สาร. 3 (4): 18-22 ; 11  
พฤศจิกายน.  
\_\_\_\_\_. (2526). “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำอะไรบ้างเกี่ยวกับวรรณกรรม.”  
วชิราวุธานุสรณ์สาร. 3 (4) : 10-12 ; 11 พฤศจิกายน.  
\_\_\_\_\_. (2526). “องค์ที่ 4 เล่าเรื่องบทละครพระราชานิพนธ์ภาษาอังกฤษของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ  
เกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชานิพนธ์ที่ประเทศอังกฤษ.” วชิราวุธานุสรณ์สาร. 3 (2) : 4-14 ; 6  
เมษายน.  
\_\_\_\_\_. (2530). “การแสดงละครพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.”  
วชิราวุธานุสรณ์สาร. 7 (4) : 6-26 ; 11 พฤศจิกายน.  
\_\_\_\_\_. (2536). “การแสดงละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปล.”  
วชิราวุธานุสรณ์สาร. 13 (1) : 60-69 ; 1 มกราคม.  
\_\_\_\_\_. (2539). งานละครของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้า  
แผ่นดินสยามและประชาธิปไตยแบบต่าง ๆ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.  
ปิยวดี มากพา. (2554). “ละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: แนวคิดการใช้ศิลปะเพื่อ  
การพัฒนา” วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ 13,1 : 45

ผะอบ โปษะกฤษณะ. (2524). “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ากับบทละครพูด เรื่อง “หัวใจนักรบ”.

วชิราวุธานุสรณ์สาร. 1 (1) : 73-94 ; 11 พฤศจิกายน.

พรหมบุตร (นามแฝง). (2463). “ละครศรีอยุธยา.” **ดุสิตสมิต**. 13 พฤศจิกายน, 85-97.

\_\_\_\_\_. (2463). “ละครศรีอยุธยา.” **ดุสิตสมิต**. 4 ธันวาคม, 132-134.

\_\_\_\_\_. (2463). “ละครศรีอยุธยา.” **ดุสิตสมิต**. 12 กุมภาพันธ์, 81-86.

\_\_\_\_\_. (2464). “ละครศรีอยุธยา.” **ดุสิตสมิต**. 2 เมษายน, 5-6.

พาณี สีสวย. (2529). **ศิลปการละครของไทย**. กรุงเทพฯ: ธารนิพนธ์.

ภัทรา โต๊ะบุรินทร์. (2551). “การแสดงเบื้องต้น” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 431101-45

ภาควิชาภาษาไทย สังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาควิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2555). **วชิราวุธานุสรณ์สาร**. มปท.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2555). **หนังสือที่ระลึกในวันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า 25 พฤศจิกายน 2555**.

นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2515). **บทละครพูดเรื่องหัวใจนักรบ**, ชิงนาง. กรุงเทพฯ:

องค์การค้าของคุรุสภา.

สไตน์ พันธุ์โกล. (2556). “การกำกับการแสดง” ใน **ปริทัศน์ศิลปะการละคร**, 42-43 ตรีดาว อภัยวงศ์,

บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สมถวิล คัมภลกิจ. (2529). “การวิเคราะห์ลักษณะโครงเรื่องของบทละครพูดพระราชนิพนธ์ใน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” **ปริญญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**

สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร).

สมบัติ เดชบำรุง. (2557). “ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูกิจการลูกเสือไทย.” **Veridian E-Journal, SU** ปีที่ 7 ฉบับที่ 2

(เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม) : 1081-1093

สุนทรพิพิธ, พระยา. (2514). **พระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**. มปท.

สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์. (2532). **การละครไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุเชษฐ์ สมิตินันท์. (2543). “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ากับบทพระราชนิพนธ์.” **วชิราวุธานุสรณ์สาร**. 19 (4) :

44-50 ; 1 พฤศจิกายน.

เสาวณิต วิงวอน. (2554). **วรรณคดีการแสดง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสาวนิตย์ ยโสธร. (2549). “ฤดูกาลแสดงละครพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ

หอวชิราวุธานุสรณ์.” **วชิราวุธานุสรณ์สาร**. 25 (4) : 32-35 ; 11 พฤศจิกายน.

### ภาษาต่างประเทศ

Brockett, Oscar Gross. (1969). *The theatre : an introduction*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

\_\_\_\_\_. (1991). *History of the theatre*. Boston, Mass: Allyn and Bacon.

Fortier, Mark. (1997). **Theory / theatre : an introduction**. London : Routledge.

Kronenberger, Louis. (1957). **The plays of 1956-1957**. New York: Dodd, Mead & Company.

Shepherd, Simon. (2004). **Drama/theatre/performance**. London : Routledge.